

СТАН І СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА

Травматизм на виробництві є важливою, але недостатньо усвідомленою проблемою нашого суспільства, для розв'язання якої потрібні систематичні та всебічні зусилля. За офіційними даними, у середньому щороку на виробництві гинуть 400 осіб і 5 тис. травмуються, зокрема більш ніж 1 тис. жінок. Приблизно 500 працівників стають інвалідами.

Показово, що співвідношення показників загального травматизму і травматизму зі смертельними наслідками в Україні не відповідає закономірностям, що є у світі. Частота випадків смертельного травматизму в Україні вища і становить майже 7 % від загальної кількості травмованих, водночас як у країнах Заходу вона дорівнює 0,08-0,12 %. Це можна пояснити низкою об'єктивних і суб'єктивних факторів глибинної властивості, зокрема, неминучого посилення соціальної дезорганізації в перехідному періоді, характерних для нього кризових явищ в економіці, політичній, соціальній і духовній сферах, цьому значною мірою сприяли серйозні прорахунки в кримінальній політиці, а головне - втрата державою та суспільством позицій в справі запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням.

Основним завданням у боротьбі з виробничим травматизмом є попередження нещасних випадків та збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності. Одним із засобів вирішення цієї задачі є система правового регулювання охорони праці, забезпечена ефективним механізмом виконання встановлених вимог.

Досліджуючи об'єкти попередження злочинів проти безпеки виробництва, можна зробити один незаперечний висновок: поле попереджувальної діяльності настільки широко, що воно не може бути освоєно кимось одним, будь-якою єдиною, найпотужнішою державною чи громадською, або суспільно-державною структурою. Множинність об'єктів запобіжного впливу, їх як кількісна, так і якісна різноманітність обумовлюють нагальну необхідність здійснення попереджувальної діяльності узгодженими зусиллями величезної кількості суб'єктів, що розрізняються за статусом, функціями та компетенції, змістом, формою, методами роботи, результатами, що досягаються і за іншими ознаками.

Розгляд питань попередження злочинів проти безпеки виробництва стосовно специфіки діяльності відповідних суб'єктів - одне з найважливіших завдань і складових частин вчення про попередження злочинності. У цій своїй суб'єктній частині воно дозволяє зробити наочними, максимально конкретними, цілеспрямованими і адресними наукові рекомендації, що стосуються правового регулювання, організації, тактики і методики, інших аспектів суб'єктно певної діяльності щодо попередження злочинів проти безпеки виробництва шляхом їх профілактики, запобігання і припинення. Велике значення має розробка проблем попередження злочинів не «взагалі», а стосовно до конкретних суб'єктів соціальної практики для навчання, професійної підготовки, підвищення кваліфікації фахівців різного профілю (не тільки юристів, але і посадових осіб органів державного управління охороною праці, органів державного нагляду за охороною праці, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування, профспілок, роботодавців, працівників тощо).

У рамках кримінологічного вчення про попередження злочинності суб'єкти попереджувальної діяльності в сфері безпеки та гігієни праці, при всіх розбіжностях в їх статусі, компетенції, повноваженнях, формах і методах роботи, розглядаються в певній єдності, як певна цілісність, система. І це закономірно, оскільки вони системно пов'язані в реальному житті, в повсякденній соціальній практиці. Їх об'єднують: загальна мета і сукупність підцілей, взаємозв'язок нормативно закріплених функцій, правова та інформаційно-аналітична база, цілеспрямоване керівництво, координація та планування.

Разом з тим необхідно підкреслити, що це єдність у відмінностях, бо кожен суб'єкт запобігання злочинам проти безпеки виробництва має свою нішу - конкретні завдання, специфічні об'єкти і сфери, властиві йому форми і методи діяльності тощо.

У підсумку слід зазначити, що попередження злочинів проти безпеки виробництва, за самою своєю природою, має базуватися на міцному правовому фундаменті. Протидія злочинності, включаючи її превентивну функцію, не може здійснюватися поза правовим простором у найширшому сенсі цього слова, маючи на увазі, що і загальносоціальні заходи прямо або побічно, завжди в тій чи іншій мірі опосередковані і «оформлені» правом, його нормами та інститутами. Тільки системні реформи чинного законодавства, на підставі фундаментальних та прикладних наукових досліджень з проблем охорони праці, ідентифікації професійної небезпечності, основоположних принципів кримінологічної науки та практики, з урахуванням міжнародного досвіду та прийнятих Україною зобов'язань у межах Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством

з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, можуть забезпечити ефективну протидію злочинності, включаючи и превентивну функцію.